

خلاصه درس ۱

به فعالیت های آگاهانه، ارادی و هدفدار انسان، کنش انسانی می گویند. (هر فعالیتی که انسان آگاهانه انجام دهد).

تا آگاهی نباشد کنشی صورت نمی گیرد. اگر آگاهی نسبت به معنای کلمات نداشته باشیم نمی توانیم صحبت کنیم.

فرد آگاه تا تصمیم نگیرد و اراده نکند، کنشی انسانی صورت نمی گیرد. برخلاف فعالیت سایر مخلوقات، کنش های انسانی هدف

مند و بامعنی هستند. (کنش های یکسان، هدف ها و معانی یکسانی ندارند).

هر کنشی پیامدهای ارادی دارد که به کنش فردیاد دیگران وابسته است.

مثلا: مطالعه ← یادگیری (وابسته به کنش فرد)، کسب نمره (وابسته به اراده استاد)

پیامدی که به اراده ی انسان بستگی ندارد ← پیامد غیر ارادی و نتیجه طبیعی کنش است. مثلا باز کردن پنجره

و ورود هوای تازه به کلاس

پیامدهای غیر ارادی کنش انسانی ← قطعی و حتمی اند.

پیامدهای ارادی کنش انسانی ← احتمالی اند.

هویت کنش به آگاهی است. هدف رفتاری: کنش ها را کنترل کنید و به پیامدهای آن بیشتر فکر کنید.

سوالات درس ۱

۱- **کنش و کنشگر را تعریف کنید:** پاسخ: فعالیتی آگاهانه و ارادی که انسان انجام می دهد کنش انسانی است. انسانی که کنش

انجام می دهد کنشگر است.

۲- **فعالیت های انسان با فعالیت های سایر موجودات زنده چه تفاوتی دارد؟** پاسخ: فعالیت های حیوانات بر مبنای

غریزه است ولی انسان غیر از فعالیت های غریزی دارای فعالیت هایی است که آگاهانه، ارادی، هدف دار، معنادار است

و در موقعیت های مختلف زمانی و مکانی متفاوت است.

۳- **کنش های انسان دارای چه ویژگی هایی است؟** با آگاهی انجام می شود و می داند که چکار می کند. بر اساس خواست

، اراده، میل و با تصمیم خود انجام می دهد. برای رسیدن به مقصد و هدفی انجام می دهد و فعالیت های انسان دارای معنا و مفهوم

است. (آگاهانه، ارادی، هدف دار، معنادار است.) هرکنش انسانی ممکن است در موقعیت های زمانی و مکانی متفاوت معانی متفاوتی داشته باشد.

۴- شک و تردید هنگام اتخاذ تصمیم، نشان دهنده کدام یک از ویژگی های کنش انسانی است؟ پاسخ:

وجوداراده

۵- آیا ممکن است یک کنش انسانی چندین معنادار داشته باشد؟ مثال بزنید: بله گاهی ظاهر کنش یکسان است ولی اطرافیان

معانی متفاوتی از آن برداشت می کنند. هرکنش انسانی در طرف زمانی و مکانی، معنای خاصی ممکن است داشته باشد. مثلاً دانش آموز در کلاس انگشت اشاره خود را بالا می برد ممکن است سوال داشته باشد. ممکن است درخواست خروج از کلاس داشته باشد و ممکن است قصد دیگری داشته باشد. بچند گاهی معنای تشکر دارد گاهی معنای ترحم و گاهی معنای تمسخر و..

۶- کنش انسانی با آگاهی چه ارتباطی دارد؟ پاسخ: تا آگاهی وجود نداشته باشد کنشی انسانی صورت نمی گیرد. کنش

هایی که خارج از آگاهی و نیت هستند جزء کنش های غیر انسانی به حساب می آیند مثلاً اگر ضربه چکش به انگشت مان برخورد کند و ناگهان صدایی درد آلود سردهیم، این نغمه درد آلود کنشی انسانی نیست بلکه بازتابی طبیعی و غیر ارادی است.

۷- عدم شناخت آثار و پیامدهای کنش انسانی چه تاثیری بر زندگی اجتماعی مادر دارد؟ مثال بزنید: بی توجهی به

پیامدهای کنش های انسانی منجر به پشیمانی و آسیب می شود.

۸- آیا همه پیامدهای کنش وابسته به آگاهی و اراده ی انسان ها است؟ پاسخ: خیر. برخی از پیامدهای کنش های

انسان، جنبه غیر ارادی و غیر انسانی (طبیعی) دارند. مثلاً کنش سیگار کشیدن پیامد بیماری رابه دنبال دارد که کنشگر به دنبال رسیدن به آن بوده و اراده ی در خصوص آن پیامد طراحی نکرده است.

۹- آیا پیامدهای کنش انسانی از جنس کنش هستند؟ پاسخ: برخی از پیامدها که وابسته به اراده کنشگر هستند بله

و برخی از پیامدها که غیر ارادی و طبیعی هستند خیر

۱۰- انواع پیامدهای کنش های انسانی را بنویسید: پاسخ: ۱- پیامدهای ارادی وابسته به اراده کنشگر که توسط

کنشگر قابل کنترل است ولی احتمالی است و ممکن است تحقق پیدا نکند. ۲- پیامد ارادی وابسته به اراده دیگران که دیگران با واکنش نسبت به کنش کنشگر، ایجاد می کنند. البته احتمالی هستند و ممکن است اتفاق نیفتند. ۳- پیامدهای غیر ارادی که جنبه طبیعی و قطعی دارند و کنشگر در صد ایجاد آن نبوده است ولی حتما اتفاق می افتند.

۱۱- پیامدهای ارادی کنش انسانی با پیامدهای غیر ارادی کنش انسانی چه تفاوت هایی دارند؟ پاسخ:

پیامدهای ارادی احتمالی هستند که ممکن است روی دهند و ممکن است روی ندهند ولی پیامدهای غیر ارادی قطعی و حتمی هستند و تحت کنترل انسان نیستند.

۱۲- انواع پیامدهای کنش ورزش کردن را بنویسید: کسب سلامتی پیامد ارادی وابسته به اراده

کنشگر است. کسب مدال ورزشی پیامد ارادی وابسته به اراده دیگران است. سوزاندن چربی و انرژی پیامد غیر ارادی آن است.

۱۳- انواع پیامدهای کنش سیگار کشیدن را بنویسید: سرگرمی پیامد ارادی وابسته به اراده کنشگر است. جلب

توجه پیامد ارادی وابسته به اراده دیگران است. بیمار شدن پیامد غیر ارادی آن است.

۱۴- انواع پیامدهای کنش رعایت حیا را بنویسید: تامین نیاز روحی و روانی پیامد ارادی وابسته به اراده

کنشگر است. کسب امنیت پیامد ارادی وابسته به اراده دیگران است. تغییرات روانی پیامد غیر ارادی آن است.

۱۵- انواع پیامدهای کنش کنترل خشم را بنویسید: حفظ آرامش شخصی پیامد ارادی وابسته به اراده

کنشگر است. میزان پذیرش دیگران یا کاهش پرخاشگری پیامد ارادی وابسته به اراده دیگران است. کنترل ضربان قلب پیامد غیر ارادی آن است.

۱۶- مفهوم جمله زیر چیست: "آدمی در گرو عمل خویش است." پاسخ: معیار آدمی به عاقبت اندیشی

در خصوص رفتار و اعمالش است.

۱۷- در کلاس جامعه‌شناسی یک، انواع کنش‌های انسانی که از ابتدای جلسه‌ی امروز انجام داده اید را مشخص کنید.

قدم زدن در کلاس و نشستن: کنش فردی _ حضور و غیاب دبیر: کنش اجتماعی _ پرسش و پاسخ دبیر با تعدادی از دانش آموزان: کنش اجتماعی. فکر کردن: کنش درونی

۱۸- چند کنش غیر انسانی در محیط مدرسه مثال بزنید؟

تابش نور خورشید _ رشد گیاهان باغچه _ بارش باران

۱۹- چگونه ممکن است کنشی از انسان سرزند ولی کنش انسانی به حساب نیاید؟ مثال بزنید.

گاهی ممکن است انسان حرکت و کنشی داشته باشد که نسبت به آن آگاهی و برنامه‌ریزی ندارد مثلاً به صورت نا آگاهانه احساسات خود را در قالب جملاتی از روی هیجان به زبان آورد. با ضربی که به انگشت خود بزند و ناخواسته بالانسی ریتمیک یا نغمه‌ای خاص سردهد.

۲۰- اجزا و ویژگی‌های یک کنش انسانی را در قالب یک مثال توضیح دهید.

چون احساس تشنگی می‌کنم برای رفع آن اجازه می‌گیرم از کلاس خارج می‌شوم به حیاط مدرسه رفته آب می‌خورم و به کلاس باز می‌گردم. رفع تشنگی هدف من است. اراده می‌کنم تشنگی خود را در حین تدریس معلم رفع کنم (ارادی بودن) با انگشت اجازه می‌گیرم (معنا دار بودن) آگاهی دارم که برای رفع تشنگی باید از کلاس خارج شد و چون در حضور معلم هستم بدون اجازه از کلاس خارج نمی‌شوم (تناسب داشتن با موقعیت زمانی، مکانی و اجتماعی)

۲۱- کنش انسانی در کلاس مثال بزنید که معنای متفاوتی داشته باشد؟

بالا بردن انگشت اشاره: معنای اجازه گرفتن جهت خروج از کلاس، سوال پرسیدن از دبیر، اعتراض نسبت به موضوعی و....

۲۲- پیامدهای کنش حضور شما در کلاس در شکل ارادی و غیر ارادی (قطعی) آن را بنویسید.

کسب اطلاعات علمی، پیامدی ارادی و نگاه به قاب عکس کنار تابلو کنش طبیعی

۲۳- در نظام اقتصادی کنشی ارادی مثال بزیند که پیامدی غیر ارادی به دنبال داشته باشد؟

خرید خانه کنشی ارادی است که منجر به پیامد غیر ارادی افزایش تقاضا و افزایش قیمت می شود.

۲۴- در فعالیت های پزشکی کنشی ارادی مثال بزیند که پیامد های غیر ارادی به دنبال داشته باشد؟ عمل جراحی

بینی کنشی ارادی است که ممکن است عفونت و بدشکل شدن بینی از پیامد های غیر ارادی آن باشد.

۲۵- کنش فردی با کنش اجتماعی چه تفاوتی دارد؟

کنشی که دیگران را تحت تاثیر و واکنش قرار می دهد کنش اجتماعی است و کنشی که تاثیری در دیگران نداشته و شخصی است کنش فردی به حساب می آید.

۲۶- کنش انسانی با کنش غیر انسانی چه تفاوت هایی دارد؟

کنش طبیعی با اراده، آگاهی و برنامه ریزی انسان بدست نمی آید و خارج از کنترل اوست ولی کنش انسانی آگاهانه، ارادی، هدف دار، معنا دار و متناسب با زمان و مکان و اجتماع است.

۲۷- پیامد های ارادی یک کنش انسانی با پیامد های غیر ارادی کنش انسانی چه تفاوت هایی دارد؟

پیامد های کنش انسانی از قبل مشخص، هدف گذاری شده، با برنامه و انسانی است. ولی پیامد های غیر ارادی غیر انسانی، قطعی، طبیعی و خود به خود می باشد و از قبل نسبت به آن ها شناسایی صورت نگرفته است.

۲۸- هر کنش انسانی چه پیامدهایی به دنبال دارد؟

۱- پیامدهای ارادی و برنامه ریزی شده (پیامدهایی اند که برای رسیدن به آن برنامه ریزی می کنیم مثل: سحرخیزی برای مطالعه

درس)

گروه مشاوره فراهوش
INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

۲- پیامدهای غیر ارادی: پیامدهایی هستند که به صورت خود به خود و طبیعی در کنار پیامدهای ارادی بوجود می آید مثل:

سحرخیزی و استفاده از هوای پاک آن

خلاصه درس ۲

کنشی که دیگران را متاثر کند کنش اجتماعی است. کنش های انسانی به صورت های فردی، اجتماعی، بیرونی و دورنی وجود دارند. پدیده اجتماعی: مجموعه ای از کنش های اجتماعی و پیامدهای آن. وقتی کنش فردی، اجتماعی می شود ارزش و هنجار پدید می آیند. برخی از کنش ها حتی بدون حضور دیگران نیز کنش اجتماعی محسوب می شود مثلاً مطالعه کتاب در

اتاقی تنها کنش اجتماعی است زیرا شما با نویسنده کتاب ارتباط برقرار کرده اید هر چند از نظر زمان و مکان فیزیکی بایکدیگر فاصله دارید. ولی گاهی فردی در جمع حضور فیزیکی دارد ولی هیچ توجه ای به شرایط اجتماعی اطراف خود ندارد. ما در کنش های اجتماعی خود با گذشتگان ارتباط داریم (مثلا تحت تاثیر پیامبران قرار داریم) با معاصران ارتباط داریم و ویروس کرونا را از معاصران خود گرفته ایم. با آیندگان ارتباط داریم مثلا مراقبیم که آیندگان نیز از امکانات و منابع طبیعی استفاده کنند و ما همه را اکنون به مصرف نرسانیم.

هنجار اجتماعی: شیوه ی انجام کنش اجتماعی که مورد قبول افراد جامعه است. ارزش اجتماعی: پدیده های مطلوبی که مورد پذیرش همگانی اند و نسبت به آنها تمایل وجود دارد. ارزش پدیده ای ذهنی است و هدف است. هنجار پدیده ای عینی و روش است.

جامعه پذیری: به فرایندی که برای مشارکت در زندگی دنبال می کنیم. (فرایندی که ما را با ارزش ها و هنجارها و نقش ها آگاه می کند). با کنش اجتماعی هنجارها و ارزش های اجتماعی شکل می گیرند. با کنش های اجتماعی ارزش ها و هنجارها تداوم می یابند. با کنترل اجتماعی، جامعه پذیری تحقق پیدا می کند.

تمام پدیده های اجتماعی از طریق کنش اجتماعی شکل می گیرند، پس تمام پدیده های اجتماعی معنادارند و به تدریج از به وجود آوردن خود مستقل هستند. انسان ها پدیده های اجتماعی را در ذهن و سپس در عمل شکل می دهند. ما هستیم که به پدیده های اجتماعی اعتبار و اهمیت می دهیم. ولی پدیده های طبیعی خارج از ذهن انسان هم وجود دارند. مثلا عدالت و صلح و آزادی پدیده هایی هستند که در ذهن انسان شکل می گیرند ولی کوه و جنگل خارج از ذهن انسان هم وجود خارجی دارند. یک ساختمان اداری را انسان می سازد و به آن معنا می دهد ولی یک دریا خارج از ذهن انسان وجود و معنا دارد. هر پدیده ای می تواند فرصت ها یا محدودیت هایی برای انسان به وجود آورد. مثلا حضور در کلاس فرصت علم آموزی فراهم می کند ولی حضور در خانه و گفتگوی با مادر را محدود می کند.

گروه مشاوره فراهوش

سوالات درس دو

INSTAGRAM: FARA_HOOSH99
WEB: FARAHOOSH99.IR

- ۱- کنش اجتماعی چیست؟ پاسخ: کنشی انسانی که دیگران را تحت تاثیر قرار می دهد.
- ۲- برای کنش های بیرونی و کنش های درونی مثال بزنید: پاسخ: نشستن، راه رفتن، غذا خوردن کنش هایی بیرونی هستند. فکر کردن، غصه خوردن، پشیمان شدن، امیدوار شدن کنش هایی درونی هستند.
- ۳- برای کنش های فردی و اجتماعی مثال بزنید: پاسخ: قدم زدن، مسواک زدن، فکر کردن کنش هایی فردی هستند. سلام کردن، تدریس کردن، پاسخ دادن کنش هایی اجتماعی هستند.
- ۴- آیا کنش های اجتماعی حتما باید در حضور فیزیکی دیگران صورت گیرد؟ مثال بزنید: خیر. رعایت مقررات حتی بدون حضور دیگران نیز کنشی اجتماعی محسوب می شود. دیگران اگر فیزیکی هم حضور نداشته باشند حضور ذهنی برای کنشگر میتواند داشته باشند و بر کنش های او تاثیر خواهند داشت.

۵- آیا کنش هایی که در حضور دیگران ولی بدون توجه به آنها اتفاق می افتد کنش اجتماعی اند؟

پاسخ: کنشی که موجب ایجاد آگاهی و تاثیر پذیری در دیگران نشود کنش اجتماعی نیست. بنابراین اگر من کنشی در حضور دیگری انجام دهم که او را متاثر نسازد این کنش من جنبه ی اجتماعی نخواهد داشت.

۶- با ذکر مثالی توضیح دهید که شما چگونه با گذشتگان ارتباط اجتماعی برقرار می کنید؟ پاسخ: وقتی ما برای

گذشتگان خود بزرگ داشت برگزار می کنیم یا فاتحه ای نثار آنها می کنیم یا طلب آموزش برای آنها داریم در حال برقراری ارتباط با گذشتگان هستیم.

۷- با ذکر مثالی توضیح دهید که شما چگونه با آیندگان ارتباط اجتماعی برقرار می کنید؟ پاسخ: وقتی کنشی

انجام می دهیم که برای آیندگان عواقبی به دنبال دارد مثلاً مطلبی می نویسیم تا آنها را از حال خود باخبر سازیم. یا با مصرف بی رویه آب و انرژی محیط زیست نامناسبی برای آنها به ارمان می گذاریم، در حال برقراری ارتباط با آیندگان هستیم.

۸- با ذکر مثالی توضیح دهید که شما چگونه با معاصران ارتباط اجتماعی برقرار می کنید؟ پاسخ: من در حال تایپ

این متن هستم و شما در حال خواندن آن هستید پس شما در حال تاثیر پذیری از کنش من هستید.

۹- آیا قواعد و شکل ارتباط اجتماعی مابادوست و دشمن یکسان است؟ مثال بزنید: خیر (به قول حافظ

شیرازی) بادوستان مروت بادشمنان مدارا. به قول جامعه شناسان از دشمنان فاصله می گیریم و به دوستان نزدیک می شویم.

۱۰- آیا قواعد و شکل ارتباط اجتماعی مابا غریبه و آشنا یکسان است؟ مثال بزنید: خیر ارتباط با غریبه ها ساده

است ولی ارتباط با آشنایان پیچیده تر و گسترده تر است.

۱۱- آیا قواعد و شکل ارتباط اجتماعی مابامومن و کافر و منافق یکسان است؟ مثال بزنید: خیر به مومن

اعتماد داریم و ارتباط گسترده ای برقرار می سازیم (البته اگر خود مومن باشیم) با کافر و منافق ارتباط را قطع می کنیم. (اگر خودمان کافر یا منافق نباشیم). به کافر و منافق اعتماد نداریم و در صدد برقراری ارتباط پایدار با آنها نیستیم.

۱۲- منظور از پدیده های اجتماعی چیست؟ پاسخ: به کنش ها و پیامدهای کنش (تاثیرات اجتماعی کنش ها)

پدیده ی اجتماعی گفته می شود. مانند: کنش ها، نقش ها، ارزش ها، هنجارها، فرهنگ، عقاید، گروه های اجتماعی، نظام ها

و نهادهای اجتماعی و....
WEB : FARAHOOSH99.IR

۱۳- خردترین پدیده ی اجتماعی چیست: پاسخ: کنش اجتماعی

۱۴- چرا برخی از پدیده ها را پدیده های اجتماعی می نامند؟ پاسخ: زیرا برخی از پدیده های موجود در اطراف

ما در کنش های انسان ها نسبت به یکدیگر تاثیر دارند و دیگران را به واکنش وامی دارند مثلاً خط کشی خیابان یک پدیده اجتماعی زیراد دیگران را به واکنش و تغییر رفتار وامی دارد.

۱۵- پدیده ای اجتماعی مثال بزنید و فرصت ها و محدودیت هایی که ایجاد می کند را بنویسید:

پاسخ: قوانین راهنمایی و رانندگی یک پدیده ی اجتماعی است که فرصت آن کمک به سلامتی و تردد سالم است ولی

محدودیت آن گاهی کاهش سرعت یا سپری شدن بیشتر زمان است. یا پدیده ی رعایت حجاب ..

۱۶- مفاهیم ارزش، هنجار، نماد، نقش اجتماعی، جامعه پذیری، کنترل اجتماعی را توضیح دهید و برای

هریک مثال بزنید: پاسخ: ارزش های اجتماعی: پدیده های مطلوب و خواستنی که مورد پذیرش افراد جامعه اند و اعضای جامعه می خواهند به آنها دست یابند. (گرایش نسبت به آنها دارند). مانند تعلیم و تربیت، موفقیت، اخلاص، سخاوت، سعادت، هنجارهای اجتماعی: شیوه های انجام کنش های اجتماعی هستند که مورد قبول افراد جامعه اند و راه های رسیدن به ارزش های اجتماعی محسوب می شوند. مانند قوانین و مقررات، الگوهای رفتاری (ارزش های اجتماعی ذهنی هستند و در ذهن انسان اعتبار می یابند و هنجارهای اجتماعی عینی، ملموس و محسوس هستند و جنبه بیرونی دارند). نماد: نشان ها و علائمی هستند که به کمک آنها پیام ها و معانی به دیگران منتقل می شوند. مانند علائم راهنمایی و رانندگی، پرچم. نقش اجتماعی: عنوان و برجستگی است که در موقعیت و جایگاه های اجتماعی بر افراد نهاده می شود و برای آنها مجموعه ای از وظایف و حقوق اجتماعی را به وجود می آورد. مانند: نقش فرزند، پدر، مادر، معلم، پلیس و... جامعه پذیری: فرایند و مرحله ای که فرد برای مشارکت در زندگی اجتماعی طی می کند و با نقش ها، ارزش ها، هنجارها و عقاید و... جامعه آشنایی می شود. (فرایندی که هویت اجتماعی فرد را می سازد). مثلاً در خانواده از طریق تعامل با اطرافیان با نقش فرزند و شهروندی و مسلمانی و... آشنایی می شود. یاد در مدرسه برای نقش پذیری های اقتصادی و سیاسی و آموزشی و خانوادگی و... آشنایی می شویم. کنترل اجتماعی: مجموعه فعالیت هایی که فرد را برای انطباق با انتظارات و پذیرش فرهنگ جامعه آماده می سازد. (اقداماتی که ما را وادار به رعایت فرهنگ و مقررات اجتماعی می کند). مثلاً برای درس خوان تر شدن دانش آموز معلم بانمره یا جایزه او را تشویق می کند و یا او را مورد مواخذه قرار می دهد.

۱۷- کنش اجتماعی، هنجارهای اجتماعی و ارزش های اجتماعی با یکدیگر چه ارتباطی دارند؟ مثال

بزنید: وقتی کنشی از حالت فردی به اجتماعی تبدیل می شود نیازمند هنجار و ارزش اجتماعی می شود. بدون ارزش اجتماعی هنجار و کنش اجتماعی به وجود نمی آید. اگر هدفی مطلوب است باید برای رسیدن به آن شیوه هایی (هنجارهایی) تعریف شود و این شیوه ها باید قابلیت اجرا (کنش اجتماعی) داشته باشند. مثلاً برای کلاس درس جامعه شناسی علاوه بر ارزش آموزش مفاهیم اجتماعی، ارزش تنوع و شادابی را هم اضافه می کنیم بنابراین لازم است که از جای بر خیزیم و بارعایت فاصله نسبی با یکدیگر حرکات کششی و نرمشی را انجام دهیم تا انبساط خاطر و شادابی در فضای کلاس ایجاد شود.

۱۸- پدیده های اجتماعی چه ویژگی هایی دارند؟ پاسخ: ۱- پدیده های اجتماعی معنادار، هدف مند، آگاهانه

و ارادی هستند. ۲- پدیده های اجتماعی مستقل از پدید آورندگان خود هستند. ۳- پدیده های اجتماعی فرصت ساز و محدودیت ساز هستند.

۱۹- پدیده ای طبیعی مثال بزنید که جنبه ی اجتماعی پیدا می کند؟ پاسخ: مثلاً خشکسالی و کم آبی که

پدیده ای طبیعی است موجب ایجاد مهاجرت یا تغییر نقش های اقتصادی که جنبه ی اجتماعی دارند می شود.

۲۰- پدیده های طبیعی چه ویژگی هایی دارند؟ پاسخ: پدیده های طبیعی توسط انسان خلق نمی شوند و نتیجه

کنش انسان نیستند. جنبه عینی و بیرونی دارند و خارج از ذهنیت انسان نیز به صورت مستقل وجود دارند.

۲۱- کنشی فردی مثال بزیند که با حضور اعضای خانواده به کنش اجتماعی تبدیل می شود؟ شنیدن

موسیقی در منزل وقتی تنها بودم کنش فردی محسوب می شود ولی وقتی پدر و مادرم به منزل آمدند باتفاق به شنیدن آن پرداختیم و حین شنیدن با ابراز هیجان برکنش های یکدیگر تاثیر گذاشتیم.

۲۲- کنشی مثال بزیند که حضور دیگران در چگونگی اجرای آن موثر باشد؟

چگونگی اجرای نماز فرادای بانماز جماعت تفاوت دارد. زیرا در نماز جماعت به علت هماهنگی با امام جماعت زمان ادای نماز تحت کنترل فرد نیست.

۲۳- در فضای اجتماعی کلاستان چه رابطه ای بین آرمان های اجتماعی، ارزش ها، هنجارها و کنش های

اجتماعی وجود دارد؟ آرمان علم آموزی ما با ارزش تفکر و هنجار سکوت در کلاس مطابقت دارد و موجب می شود حین تدریس معلم به دانش آموزان دیگر اجازه ی صحبت غیردرسی ندهیم.

۲۴- هنجار ها و ارزش ها با نقش های اجتماعی چه رابطه ای دارند؟ هر نقشی مجموعه ای از انتظارات و حقوقی

است که متناسب با ارزش ها و مقررات جامعه تعریف می شود و اگر ارزش های جامعه تغییر کند مقررات و نقش های اجتماعی تغییر میکند. بنابراین یک نقش در دو جامعه ممکن است وظایف و حقوق متفاوتی داشته باشد.

۲۵- آیا ممکن است هنجار های نقشی در دو جامعه ی متفاوت یکسان باشد؟ بله، برخی از ارزش ها جنبه ی جهانی

دارند بنابراین صرف نظر از تفاوت های اجتماعی تمام جوامع از آن هنجار پیروی می کنند. مانند نظم و ترتیب

۲۶- در چه صورتی ممکن است هنجاری نا به هنجار شمرده شود؟

در صورتی که ارزش های دو جامعه متفاوت باشند ممکن است هنجاری در یکی از آن ها بهنجار و در جامعه ی دیگر نا بهنجار باشد مانند حجاب و برخی از مواد خوراکی. (رعایت حجاب چادر و مقنعه در ایران هنجار و در اروپا نا بهنجار است).

۲۷- تا چه سطحی جامعه حاضر به کنترل اجتماعی هنجار است؟

هرچه ارزشی در جامعه از اهمیت بیشتری برخوردار باشد هنجار های آن بیشتر کنترل می شود و در صورت هنجار شکنی مجازات بیشتری به دنبال دارد.

گروه مشاوره فراهوش
INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

WEB : FARAHOOSH99.IR

۲۸- نظامی مثال بزیند که هنجار ها و کنش های اجتماعی آن با یکدیگر متناسب باشد؟

کلاس درس جامعه شناسی ما مقررات انضباطی خوبی دارد از جمله حین پاسخ گویی دانش آموزی دیگران صحبت نمی کنند.

۲۹- کنشی مثال بزیند که جنبه اجتماعی داشته باشد و رفتار دیگران در آن تاثیر گذار

باشد؟ لباس پوشیدن برای خروج از منزل چون حضور دیگران موجب تغییر وضعیت ما می شود

۳۰- هنجارهای اجتماعی چه رابطه ای با کنش اجتماعی و ارزش های اجتماعی دارد؟

هنجارها شیوه های انجام کنش اجتماعی هستند و به کمک هنجارها به ارزش های اجتماعی می رسیم
اگر ارزش ها عوض شوند هنجارها و کنش های اجتماعی تغییر می کند.

۳۱- هنجارها و ارزش های چه رابطه ای با نظام های اجتماعی و نقش های اجتماعی دارند؟

هر نظام اجتماعی از مجموعه ی نقش ها بوجود آمده است که این نقش ها بر اساس هنجارها و ارزش که با یکدیگر ارتباط برقرار می کند.

خلاصه درس ۳

فراهوش

جهان یعنی مجموعه های بزرگ مانند جهان طبیعت و جهان اجتماعی یعنی مجموعه پدیده های اجتماعی که در کنار یکدیگر در ارتباط هستند. می توان جهان اجتماعی را بایک ارگانسیم طبیعی مقایسه کرد. (شبهات، تفاوت) مثلا جهان اجتماعی را با بدن یک انسان یا کوهستان مقایسه کرد.

شبهات: از اعضای (اجزاء) مختلف تشکیل شده اند. منظم اند.

تفاوت: در موجودات زنده عضویت و نظم تکوینی (غیر ارادی) و غیر آگاهانه است و تغییرات غیر ارادی و نا آگاهانه است. (در جهان اجتماعی عضویت و نظم ارادی و آگاهانه است و اعضا از تعریف نقش خود آگاه هستند. یعنی از وظایف و حقوق نقش شان آگاه اند.)

جهان اجتماعی اعتباری است. (یعنی توسط ذهن انسان ها اعتبار و معنا پیدا کرده است). بر مبنای آگاهی عمومی و مشترک شکل می گیرد. (از نسلی به نسل دیگر از طریق فرهنگ انتقال می یابد. ولی ارگانسیم غریزی و جسمی، حسی است و بیرون از ذهن انسان وجود دارد.)

فرهنگ مجموعه ای از آگاهی های مشترک و عمومی است که انسان ها را بایکدیگر ارتباط می دهد و جامعه را شکل می دهد. اگر فرهنگ جامعه حفظ نشود یا به نسل های بعدی منتقل نشود، آن جامعه دگرگون می شود. فرهنگ (مجموعه آگاهی ها، عقاید، باورها، ارزش های عمومی و مشترک انسان ها) از طریق جامعه پذیری به دیگران انتقال و آموزش داده می شود.

تمام پدیده های اجتماعی متعلق به جهان اجتماعی اند. برخی از پدیده های طبیعی هم جزء جهان اجتماعی اند زیرا در کنش های اجتماعی تاثیر می گذارند. مثلا خشکسالی و زلزله در کنش های اجتماعی تاثیر گذار هستند. یک کوه تا زمانی که در زندگی انسان ها تاثیر نداشته باشد صرفا یک پدیده طبیعی است ولی زمانی که در زندگی انسان ها تاثیر گذار باشد یک

پدیده اجتماعی می شود. مثلاً کوه کلیمانجارو برای من یک پدیده طبیعی است ولی برای مردم اطراف آن کوه در آفریقا یک پدیده اجتماعی هم هست چون در زندگی روزمره مردم آنجا این کوه تاثیر دارد.

جهان اجتماعی و جهان طبیعی رابطه متقابل دارند. ما با رفتارمان بر طبیعت اثر می گذاریم. طبیعت نیز در زندگی ما تاثیر دارد.

جهان طبیعی ↔ جهان اجتماعی

موجودات ماورای طبیعی (مانند فرشتگان) نیز به واسطه تاثیری که بر کنش های اجتماعی دارند جزء جهان اجتماعی هستند. با ورود پدیده های جدید به جهان اجتماعی، جهان اجتماعی گسترش می یابد. مثلاً با کشفیات یا اختراعات جدید، شناخت ما، آگاهی های ما (جهان اجتماعی مان) بزرگ تر (گسترده تر) می شود. به همین خاطر جهان اجتماعی ما با یکدیگر متفاوت است. یکی آگاهی هایی دارد که دیگری ندارد. مسلماً جهان اجتماعی معلم و دانش آموز در یک سطح و وسعت قرار ندارند.

سوالات درس سه

- ۱- مفاهیم جهان و جهان اجتماعی را تعریف کنید: پاسخ: مجموعه های بزرگ جهان نامیده می شوند. مجموعه پدیده های اجتماعی جهان اجتماعی را شکل می دهند.
- ۲- موجود زنده (ارگانیسم) با جهان اجتماعی چه شباهت هایی دارد؟ پاسخ: ۱- از اعضاء و اجزای متفاوتی تشکیل شده اند. ۲- اجزا و اعضاء هر یک از آنها به یکدیگر وابسته اند. ۳- اعضاء هر یک برای حفظ بقای کل عملی انجام می دهند. ۴- اعضاء هر یک دارای هدف، نظم و چینش خاصی هستند. ۵- تغییر هر یک از اجزاء موجب تغییر سایر اجزاء می شود.
- ۳- موجود زنده (ارگانیسم) با جهان اجتماعی چه تفاوت هایی دارد؟ پاسخ: عضویت موجودات زنده و نظم آنها تکوینی است (ارادی و آگاهانه نیست). ولی عضویت انسان ها در جهان اجتماعی با اراده و آگاهی همراه است و توسط انسان ها قرارداد و اعتبار می یابد.
- ۴- یکی از ویژگی های مهم جهان اجتماعی چیست؟ پاسخ: نظم
- ۵- جهان اجتماعی با یک بازی گروهی چه شباهت هایی دارد؟ پاسخ: ۱- عضویت افراد مختلف ۲- تعریف نقش ها توسط افراد ۳- وجود آگاهی مشترک بین اعضا ۴- آشنایی اعضا با مقررات، وظایف و انتظارات.
- ۶- جهان اجتماعی چگونه طی نسل ها تداوم می یابد؟ پاسخ: از طریق آموزش و انتقال فرهنگ از نسلی به نسل دیگر
- ۷- فرهنگ چیست؟ پاسخ: آگاهی های مشترک که بر مبنای آن جهان اجتماعی و زندگی اجتماعی شکل می گیرد. (مجموعه آگاهی ها، عقاید، باورها، ارزش های عمومی و مشترک انسان ها)
- ۸- جهان اجتماعی چگونه دگرگون می شود یا فرو می ریزد؟ پاسخ: هرگاه یک نسل نتواند فرهنگ خود را حفظ کند یا نتواند آن را به نسل بعد منتقل سازد.
- ۹- چه بخش هایی از فرهنگ توسط خانواده منتقل می شود؟ پاسخ: بخش های غیر رسمی فرهنگ توسط خانواده منتقل می شود.

- ۱۰- چه بخش هایی از فرهنگ توسط مدرسه منتقل می شود؟ پاسخ: بخش های رسمی فرهنگ توسط مدرسه انتقال می یابد.
- ۱۱- فرهنگ چگونه منتقل می شود؟ پاسخ: از طریق آموزش عقاید، ارزش ها، هنجارها، تکالیف نقش ها و انتظارات جامعه از نسل فعلی به نسل آینده
- ۱۲- جهان اجتماعی چگونه گسترش می یابد؟ پاسخ: ورود پدیده های طبیعی به جهان اجتماعی باعث گسترش آن می شود.
- ۱۳- بر اساس چه معیاری پدیده های اجتماعی را از پدیده های غیر اجتماعی تشخیص دهیم؟ پاسخ: اراده، آگاهی و تاثیری که بر زندگی اجتماعی انسان ها دارد. پدیده ای که به شکلی در زندگی و کنش انسان ها تاثیر گذار باشد آن پدیده، اجتماعی است، هر چند ظاهراً طبیعی و مستقل از وجود آدمی باشد.
- ۱۴- چگونه یک پدیده ی طبیعی در جهان اجتماعی راه می یابد؟ پاسخ: وقتی یک پدیده ی طبیعی به نوعی زندگی اجتماعی انسان را تحت تاثیر خود قرار دهد و موجب ایجاد کنش ها و پیامدهای ارادی انسان ها شود.
- ۱۵- آیا جهان طبیعی بر جهان اجتماعی تاثیر گذار است؟ مثال بزنید. پاسخ: بله ممکن است پدیده های طبیعی انسان را به واکنش و تغییرات کنش وادارد. مثلاً وقوع زلزله موجب تغییرات گسترده در کنش ها، نقش ها و ارتباط های انسان ها بایکدیگر می شود.
- ۱۶- شناخت خداوند و جهان ماوراء چگونه بر جهان اجتماعی تاثیر می گذارد؟ پاسخ:
- ۱۷- آیا جهان اجتماعی بر جهان طبیعی تاثیر گذار است؟ مثال بزنید. پاسخ: بله انسان ها با کنش های خود به حفظ جهان طبیعی یا تخریب جهان طبیعی کمک می کنند.
- ۱۸- کلان ترین (بزرگ ترین) پدیده ی اجتماعی چیست؟ پاسخ: جهان اجتماعی
- ۱۹- هویت جهان اجتماعی بر چه مبنایی قرار دارد؟ پاسخ: جهان اجتماعی بر مبنای فرهنگ آن جامعه شکل می گیرد.
- ۲۰- منظور از پدیده های اعتباری چیست؟ مثال بزنید. پاسخ: پدیده هایی هستند که در ذهن انسان اعتبار می یابند و توسط انسان ها به صورت یک قرارداد اجتماعی ایجاد می شوند. مثلاً پدیده های صلح، امنیت، آرامش، عدالت توسط انسان ها و قرارداد اجتماعی شکل می یابند.
- ۲۱- منظور از پدیده های تکوینی چیست؟ مثال بزنید. پاسخ: پدیده هایی که مستقل از ذهن و اعتبار انسان ها وجود دارند. وجود آنها با آگاهی و اراده انسان شکل نیافته است.
- ۲۲- آیا ممکن است پدیده های تکوینی به جهان اجتماعی راه یابند؟ مثال بزنید. پاسخ: بله اگر پدیده ای که خارج از اراده و آگاهی انسان شکل یافته در کنش های اجتماعی انسان موثر واقع شود به درون جهان اجتماعی انسان ها وارد شده است.

۲۳- پدیده ای طبیعی مثال بزنید که برای عده ای جنبه ی اجتماعی داشته باشد و برای عده ای جنبه

ی اجتماعی نداشته باشد. پاسخ: مثلا رودخانه می سی سی پی در آگاهی مردم شهرمان قرار ندارد و زندگی ما راتحت تاثیر قرار نمی دهد ولی زندگی اجتماعی مردم کشور آمریکا راتحت تاثیر قرار می دهد و در جهان اجتماعی آنها وجود دارد.

۲۵- یکی از جهان های اجتماعی اطراف خود را با جهان طبیعی مقایسه کنید؟ پاسخ: همان طور که بدن آدمی از دستگاه

های مختلفی تشکیل شده و این دستگاه ها با یکدیگر رابطه متقابل دارند و هر کدام از اجزای کوچکتری تشکیل شده اند، جهان اجتماعی اطراف من نیز از نظام ها و نهادهای کوچکتر اقتصادی، سیاسی، آموزشی و خانواده تشکیل شده و هر کدام از آن ها اجزای کوچکتری دارند و هر یک از این خرده نظام ها با دیگری رابطه متقابل دارند و تغییر هر جز موجب تغییر سایر اجزای می شود.

۲۶- چگونه فرهنگ به ایجاد جهان اجتماعی می پردازد؟ پاسخ: فرهنگ شناخت های مشترکی است که موجب می شود

بر اساس آن افراد با یکدیگر رابطه برقرار کنند و هر بار ارتباط بین اشخاص باورهای مشترکی را ایجاد کند، فرهنگ هویت و آگاهی مشترک جهان اجتماعی است.

۲۷- جهان اجتماعی دارای چه نوع ترکیب هایی از نظر روابط بین اعضاست؟ پاسخ: اجزای تشکیل دهنده ی جهان

اجتماعی یک رابطه ی مستقیم و رودر رو دارند که ترکیبی مکانیکی است ولی ارتباطی اعتباری و غیرمستقیم نیز بین آنهاست. مثلا رابطه ای که با گذشتگان با آیندگان داریم.

۲۸- منظور از هویت اعتباری چیست؟ پاسخ: هر گروه اجتماعی مجموعه ویژگی هایی دارد که فراتر از ویژگی های تک تک

آنهاست و یک اعتبار جدید و ارادی است که به وجود می آید. مثلا کلاس درس فراتر از جمع فیزیکی عده ای از افراد است.

۲۹- چرا جهان اجتماعی اعتباری است؟ پاسخ: چون جهان اجتماعی با اراده، قرارداد و توافق جمعی به وجود می آید و هر فرد

بر اساس مزایا (حقوق) و تکالیف آن جهان اجتماعی عضو می شود.

۳۰- شیوه های انتقال فرهنگ توسط خانواده های گذشته با خانواده های امروز چه تفاوت هایی دارد؟ پاسخ:

خانواده های قدیم بخش عمده ی تولید و انتقال فرهنگ را بر عهده داشتند ولی امروز از طریق آموزش های رسمی، فناوری های ارتباطی جدید و تنوع گروه های اجتماعی بخش کمی از فرهنگ توسط خانواده ها منتقل می شود.

۳۱- نظام اجتماعی چگونه شکل میگیرد؟ پاسخ: انسان ها به کمک یکدیگر روابط اعتباری به وجود می آورند تا یک نظام

اجتماعی شکل گیرد. مثلا افرادی از گوشه و کنار شهر قرداد هایی مانند: دانش آموزی، معلمی، مدیری و... به وجود می آورند تا نظام اجتماعی مدرسه شکل گیرد.

۳۲- چگونه فرهنگ به ایجاد جهان اجتماعی می پردازد؟ پاسخ: فرهنگ موجب میشود انسان ها بتوانند با یکدیگر رابطه

برقرار کنند و از جمع ارتباطشان جهان اجتماعی شکل گیرد.

۳۳- چگونه فرهنگ انتقال می یابد؟ انتقال فرهنگ چه تاثیرات اجتماعی دارد؟ پاسخ: فرهنگ از نسلی به نسل دیگر از طریق خانواده نظام آموزشی رسانه ها و گروه های اجتماعی انتقال میابد با انتقال فرهنگ جهان اجتماعی باز تولید میشود.

۳۴- پدیده ای طبیعی در شهرستان محل زندگی خود مثال بزنید که درون جهان اجتماعی مردم قرار داشته باشد و دلیل ورود این پدیده به زندگی اجتماعی مردم را تجزیه و تحلیل کنید؟ پاسخ: مثال: رشته کوه؛ چون با جلوه های دیدنی و زیبایی که دارد موجب جلب گردشگر به شهرستان شده و مشاغل جدید به وجود آورده است و سکونت گاه عده های از مردم شده است.

۳۵- جهان اجتماعی شما در حال حاضر با جهان اجتماعی پنج سال قبل زندگی تان چه تفاوت هایی دارد؟ پاسخ: اینکه دوستان بیشتری دارم، نقش های اجتماعی جدید پذیرفته ام، وظایف و حقوق نقش هایم افزایش یافته است روابط اجتماعی ام پیچیده تر شده است ف به ارزش های بیشتری اعتقاد دارم، هنجارهای بیشتری رعایت می کنم، ارتباط اجتماعی مجازی دارم، بر افزایشی اثر می گذارم و از افراد بیشتری اثر می پذیرم و در یک کلام جهان اجتماعی ام گسترده تر شده است.

۳۶- چگونه می توان پدیده های جهان طبیعی و فراطبیعی را جزء جهان اجتماعی به کار برد؟ پاسخ: پدیده ها تا زمانی که در زندگی اجتماعی انسان ها اثر داشته باشند، و موجب ارتباط انسان ها شوند جزء جهان اجتماعی محسوب می شوند. مانند: جنگل ها، بیابان، فلزات (طبیعی) ایمان، آخرت، روح، افسانه (فراطبیعی)

۳۷- چرا بیابان ها و کوه ها می توانند در جهان اجتماعی قرار گیرند؟ پاسخ: چون این پدیده های طبیعی در شکل روابط و کنش های اجتماعی بر نقش های اجتماعی و زندگی اجتماعی تأثیر گذار هستند، می توانند درون جهان اجتماعی قرار گیرند.

۳۸- پدیده های زلزله، خشکسالی و آب و هوا چگونه درون جهان اجتماعی قرار می گیرند؟ پاسخ: از جهتی که موجب برقراری ارتباط انسان ها و تغییر شیوه ی زندگی مردم می شود، درون جهان اجتماعی می باشد.

۳۹- جهان اجتماعی چگونه بسط می یابد؟ پاسخ: انسان ها از طریق تجسم ذهنی و تحت تاثیر قرار گرفتن پدیده ها جهان اجتماعی خود را گسترش می دهند مثلا تا زمانی که انسان پدیده ی الکتریسته را نمی شناخت جزء جهان اجتماعی او نبود.

۴۰- چرا شناخت خداوند و فرشتگان جزء جهان اجتماعی محسوب می شود؟ پاسخ: چون ارزش ها و آرمان های جهان اجتماعی انسان ها را تغییر می دهد.

۴۱- قنات با آب و هوای ایران چه ارتباطی دارد و دارای چه ابعاد اجتماعی می باشد؟ پاسخ: باتوجه به نیمه بیابانی بودن ایران و کمبود آب، ایرانیان قنات را ابداع کردند که در زندگی اجتماعی و روابط مردم تاثیر گذار بوده است. قنات در ایران موجب شکل گیری شبکه ای از روابط اجتماعی و فرهنگ سخت کوشی، تعاونی و همیاری شده است.

۴۲- چگونه پدیده های گذشتگان و آیندگان درون جهان اجتماعی قرار می گیرند؟ چرا؟ پاسخ: عبرت گرفتن از

سرنوشت دیگران در زندگی اجتماعی ما تاثیر دارد. (گذشتگان) تلاش می کنیم مایه ی عبرت دیگران نشویم (پس با آیندگان ارتباط و تاثیر متقابل اجتماعی داریم).

خلاصه درس ۴

جهان اجتماعی از اجزای مختلفی (پدیده های اجتماعی) تشکیل شده است که این اجزا از نظر اندازه و دامنه در طیفی از خرد تا کلان تقسیم می شوند. برای مثال به ترتیب از خرد تا کلان: کلاس. مدرسه. اداره آموزش و پرورش. اداره کل. وزارت آموزش و پرورش. نظام آموزشی کشور. برای اینکه بهتر بتوانیم پدیده های اجتماعی را بررسی و تحلیل کنیم لازم است که آنها را در طیف طبقه بندی کنیم. مثلا در بررسی مشکل تحصیلی یک دانش آموز: بررسی شود که جنبه شخصی و فردی دارد و خودش مقصر است که کم کاری کرده، یا مربوط به مدرسه است و کمبود های مدرسه مشکل ساز شده، یا مربوط به برنامه های اداره منطقه است که موجب افت تحصیلی و مشکلات درسی شده است یا در سطح کشوری کتاب های درسی و برنامه های سراسری در وضعیت درسی تاثیر داشته اند. گاهی همه این سطوح بر یکدیگر اثر می گذارند ولی باید در تحلیل جامعه شناسی همه این سطوح خرد تا کلان در نظر گرفته شود. (پس تقسیم بندی پدیده های اجتماعی به خرد تا کلان مفید است).

تمام پدیده های اجتماعی دارای معنا هستند. برخی بعد محسوس تر و مادی تری (عینی) دارند، مانند راه رفتن، ساختمان تجاری و.. برخی بعد ذهنی بیشتری دارند. (مانند فکر کردن، عقیده، ارزش) بعد ذهنی از اهمیت زیادی برخوردار است. (چون تا ذهن روشن نشود آگاهی و هویت شکل نمی گیرد).

لایه های جهان اجتماعی: لایه های سطحی: نقش حیاتی و اساسی ندارند. به آسانی تغییر می کنند. اثرات محدودی دارند. با حذف یا تغییر آنها تداوم جهان اجتماعی ادامه می یابد و تحولی صورت نمی گیرد. (مانند هنجارها و نمادها) مثلا ممکن است یک خیابان امسال یک طرفه باشد سال بعد دو طرفه شود. پارسال صورتی مد لباس و کیف و کفش بوده باشد امسال آبی مد شود.

لایه های عمیق و بنیادین: به آسانی تغییر نمی کنند. اگر حذف شوند، جهان اجتماعی فرو می ریزد. اگر لایه های عمیق تغییر کند جامعه به جامعه ی دیگری تبدیل می شود و تاثیرات همه جانبه و فراگیر خواهد داشت. (عقاید و ارزش ها). مثلا جامعه بت پرست جاهلی عربستان به جامعه نبوی پیامبر اسلام تبدیل می شود. عمیق ترین لایه: باور نسبت به اصل جهان است. هنجارها و نمادها بر مبنا و بر اساس ارزش ها و عقاید شکل می گیرند. و عقاید و ارزش ها بر مبنای نگاه به اصل جهان (یعنی اگر در اصا جهان خدا را حاکم دیدی تمام ارزش ها و هنجارها راهم بر همین اساس الهی شکل می دهی و اگر خدا را ناظر ندانستی در هنجارها و ارزش ها هم عمل الهی نخواهی داشت).

نهادهای اجتماعی: مجموعه ای از عقاید، ارزش ها، هنجارها و نمادهایی که برای رفع نیازهای معینی در جهان اجتماعی به وجود می آیند. هر نهاد اجتماعی شیوه قابل قبولی برای تامین نیازهای افراد دارد. مهم ترین نهادهای اجتماعی: خانواده، تعلیم

۷- در جهان اجتماعی کدام یک از ابعاد عینی یا ذهنی پدیده های اجتماعی مهم تر هستند؟

چرا؟ پاسخ: پدیده های ذهنی مهم ترند. زیرا تا ذهن روشن نشود و آگاهی به وجود نیاید هویت، عمل و عینیت شکل نمی گیرد. ذهنیت فقط محسوس انسان است ولی عینیت در سایر موجودات نیز مشاهده می شود.

۸- آیا هم اجزای جهان اجتماعی از اهمیت یکسانی برخوردارند؟ خیر پدیده های ذهنی مهم ترند زیرا

تا پدیده ی ذهنی شکل نگیرد پدیده های عینی به وجود نمی آیند. تا آگاهی شکل نگیرد عملی عینیت نمی یابد. مثلاً تا نسبت به توانایی های خود آگاه نشویم حرکتی در جهت به کارگیری آنها نخواهیم داشت.

۹- منظور از لایه های عمیق و بنیادین جهان اجتماعی چیست؟ مثال بزنید. پاسخ: بخش هایی از لایه های

جهان اجتماعی که تاثیر گذار و تعیین کننده اند لایه های عمیق هستند تا اثرات همه جانبه و فراگیر در جهان اجتماعی دارند و کمتر تغییر می کنند ولی اگر تغییر کنند با تغییر این لایه ها جهان اجتماعی نیز دگرگون می شود. مانند آرمان، عقاید و ارزش های اجتماعی یک جهان اجتماعی

۱۰- منظور از لایه های سطحی جهان اجتماعی چیست؟ مثال بزنید. پاسخ: لایه های سطحی جهان

اجتماعی تا اثرات محدودتری دارند، بیشتر تغییر می کنند و نقش حیاتی و اساسی در جهان اجتماعی ندارند مانند هنجارها، نمادها، مدها

۱۱- پدیده های اجتماعی زیر در کدام یک از لایه های عمیق یا سطحی جهان اجتماعی

قرار گرفته اند؟ ارزش ها، هنجارها، شیوه آشپزی، سبک معماری، فرهنگ، مقررات، عقاید، مدل لباس، مراسم خواستگاری، مراسم عزاداری، مدروز، جشن فارغ التحصیلی، سرود ملی پاسخ: (لایه های عمیق: ارزش ها، فرهنگ، عقاید) (لایه های سطحی: هنجارها، شیوه آشپزی، سبک معماری، مقررات، مدل لباس، مراسم خواستگاری و عزاداری، مدروز، سرود ملی و جشن فارغ التحصیلی)

۱۲- در چه صورتی جهان اجتماعی دچار تحول می شود؟ پاسخ: در صورتی که تغییر لایه های سطحی

به لایه های عمیق نفوذ کند و موجب تغییر بنیادین عقاید و ارزش های یک جامعه شود. (تغییر و تبدیل عقاید و ارزش های یک جامعه به عقاید و ارزش های دیگر)

۱۳- در عمیق ترین لایه های جهان اجتماعی کدام عقاید قرار دارد؟ پاسخ: عقاید مربوط به اصل جهان

و جایگاه انسان در آن. عقاید مربوط به مرگ و زندگی. عقاید مربوط به هستی شناسی

۱۴- نهاد اجتماعی را تعریف کنید: پاسخ: مجموعه ای از عقاید، ارزش ها، هنجارها و نمادهایی که برای رفع

نیازهای معینی از افراد و جهان اجتماعی با شیوه قابل قبولی به وجود می آید.

۱۵- مفهوم نهادهای اجتماعی در چه صورتی معنای یابند؟ پاسخ: وقتی اجزا و لایه ای جهان اجتماعی

رادار تباط با هم در نظر بگیریم و روابط بین لایه های اجتماعی را بررسی کنیم.

۱۶- نهادهای اجتماعی مهم هر جامعه را نام ببرید. پاسخ: خانواده، آموزش، سیاست، اقتصاد

۱۷-

برای هر کدام از نهادهای اجتماعی مهم جامعه چندنماد نام ببرید: پاسخ: برای خانواده حلقه

ازدواج، سند ازدواج، جهیزیه، دسته گل عروس نماد محسوب می شوند. برای نهاد تعلیم و تربیت (نهاد آموزشی) برنامه کلاس، دفتر و قلم و امتحانات، نمره، زنگ مدرسه نماد محسوب می شوند. برای نهاد اقتصاد: پول، اسناد بانکی، نمودارهای عرضه و تقاضا و... شاخص ها و متغیرهای اقتصادی نماد محسوب می شوند. برای نهاد سیاست: پرچم و عکس رهبران و سرود ملی نماد محسوب می شوند.

۱۸-

هر کدام از نهادهای اجتماعی مهم جامعه (خانواده، آموزش، اقتصاد و سیاست) برای جهان

اجتماعی که اثرات مهمی خواهند داشت؟ پاسخ: نهاد خانواده: تولید نسل (ایجاد نیروی انسانی)، جامعه پذیری. نهاد تعلیم و تربیت (آموزشی): جامعه پذیری، آموزش نیروی انسانی. نهاد اقتصاد: تامین نیازهای مادی، رفاه اقتصادی. نهاد سیاست: حفظ تعادل جهان اجتماعی کل، امنیت، برنامه ریزی و سیاست گذاری

۱۹-

چرا نهادهای اجتماعی در جهان های اجتماعی انواع متفاوتی دارند؟ پاسخ: چون نیازهای

هر جهان اجتماعی می تواند با نیازهای دیگر جوامع متفاوت باشد بنابراین نهادهایی هم به به وجود می آورند بایکدیگر متفاوت هستند.

۲۰- پدیده های ذهنی، عینی، خرد و کلان از کلاس درس خود بنویسید؟

بخاری کلاس: عینی خرد	امتحان درسی: ذهنی خرد
کل کلاس: عینی کلان	موفقیت تحصیلی: ذهنی کلان

۲۱- مثالی بزنید که نشان دهد پدیده های مربوط به نهادهای خانواده، اقتصادی، سیاسی و آموزش بر یکدیگر تاثیر دارند؟

بر اساس تصمیم نهاد سیاسی دختر و پسر باید در محضر رسمی خطبه ی عقد خود را ثبت کنند تا خانواده تشکیل شود. نهاد خانواده با زاد ولد نیروی انسانی در اختیار نهاد آموزشی قرار می دهد تا با آموزش نیروی انسانی متخصص در اختیار نظام اقتصادی قرار گیرد و نهاد اقتصادی با پرداخت مالیات بودجه ی نظام سیاسی را تامین کند و نهاد سیاسی بر فعالیت های دیگر نهادها نظارت می کند.

۲۲- تغییر لایه های جهان اجتماعی در زندگی مردم چه تاثیری دارد؟

اگر لایه های سطحی فرهنگ تغییر کند روابط اجتماعی، عقاید و ارزش ها تغییر چندانی نخواهد داشت ولی اگر لایه های بنیادی و عمیق فرهنگ تغییر کنند (حذف شوند یا تبدیل شوند) کل جهان اجتماعی دگرگون می شود.

۲۳- نماد ها چگونه بوجود می آیند و چگونه تغییر می کنند؟

نمادها نشانه‌هایی هستند که پیام‌ها، مفاهیم و معانی را منتقل می‌کنند. بنابراین اگر شرایط محیطی و اجتماعی جامعه از نظر کمی و کیفی تغییر کنند. نمادها هم تغییر می‌کنند و اگر این تغییرات ادامه دار باشند. به تدریج ارزش‌های جدیدی بوجود آمده و ارزش‌های قبلی تغییر می‌کند.

۲۴- برای هر یک از نهاد های جامعه یک پدیده اجتماعی ذهنی و یک پدیده اجتماعی عینی بنویسید؟۱.

آموزشی: عینی: معلم. ذهنی: پیشرفت تحصیلی ۲. خانواده: عینی: پدر. ذهنی: میانه: ارتباط اجتماعی ذهنی: عشق خانوادگی ۳. سیاسی: عینی: کلانتری. ذهنی: میانه: سیاست گذاری. ذهنی: امنیت ۴. اقتصادی: عینی: پول. ذهنی: میانه: عرضه ذهنی: بیت کوین

۲۵ - پدیده های اجتماعی را تقسیم بندی کنید؟ ۱. از نظر اندازه و دامنه (خرد و کلان) ۲. از نظر عینی و ذهنی (حسی و غیرحسی)

۲۶ چه برداشتی از مفهوم نماد دارید؟ نشانه‌هایی که به کمک آن معنی و مفهومی را منتقل می‌کنیم نماد می‌گویند. مثلاً هیس به معنای ساکت بودن است.

۲۷ - پدیده های اجتماعی را نام ببرید که مربوط به هر یک از نهادهای اصلی جهان اجتماعی باشد. 27

۱- نهاد خانواده که پدیده‌هایی مانند ازدواج، طلاق، مراسم خواستگاری، تولد، سالخوردگی و کودکی مربوط به آن 28 است. ۲- نهاد سیاسی که پدیده‌های اجتماعی مانند امنیت، عدالت، نظم، برخورداری از قانون، سیاست گذاری و... مربوط به آن است ۳- نهاد آموزشی که پدیده‌های اجتماعی تعلیم و تربیت، جامعه پذیری، فرهنگ پذیری، مدرک تحصیلی، مدرسه ف دانشگاه، امتحان، کارنامه‌ی تحصیلی و... مربوط به آن می‌شود. ۴- نهاد اقتصادی که شامل تورم، عرضه و تقاضا، مبادله‌ی کالا، بانکداری و... مربوط به آن می‌شود.

۲۸- پدیده های اجتماعی از نظر اندازه و دامنه چگونه تقسیم می‌شوند؟ 29

مثال بزنید. ۱- پدیده‌های اجتماعی خرد مانند هنجارها، کنش‌های اجتماعی افراد، گروه‌های کوچک ۲- پدیده‌های اجتماعی کلان که پدیده‌های بزرگ و وسیع را بررسی می‌کند مانند آرمان‌ها، عقاید و فرهنگ، سازمان‌ها، ملت، نظام اجتماعی کل ۳- پدیده‌هایی با دامنه‌ی متوسط که بین دو بخش قبلی قرار می‌گیرد مانند نظام‌های اجتماعی کوچک مانند خانواده

۳۱- پدیده های اجتماعی از نظر هویت به چند دسته تقسیم می‌شوند؟ 31

۱- عینی که محسوس و قابل دریافت حسی است مانند جنگ، تصادف، معماری، لباس پوشیدن، هدیه دادن و... ۲- پدیده‌های ذهنی که بیشتر جنبه‌ی نامحسوس و درونی دارد مانند قانون، عقاید، آرمان‌ها، ارزش‌ها، فرهنگ و... (البته برخی از پدیده‌های اجتماعی بین این دو هستند یعنی هم جنبه‌های ذهنی و هم عینی دارند مانند اینترنت، فرهنگ، قوانین رقابت، فناوری، مد و صلح) (فرهنگ به دلیل میانه‌ی ذهنی و عینی قرارداد که بسیاری از مصادیق آن مانند شیوه‌های معماری، پوشش و تغذیه و... مستقیماً قابل رویت هستند و برخی مانند ارزش‌ها و عقاید و آرمان‌ها قابل دریافت عینی نیستند و کاملاً ذهنی هستند.)

۳۲- لایه های جهان اجتماعی به چند بخش تقسیم می‌شوند برای هر یک مثال بزنید. 33

۱- لایه های عمیق و بنیادی جهان اجتماعی: لایه هایی هستند که در سطح کل جهان اجتماعی تأثیر گذار هستند و تأثیرشان 34 بسیار مهم و تعیین کننده است مانند نظام خانواده ، نظام تعیم و تربیت ، اصول دین ۲- لایه های سطحی جهان اجتماعی: لایه هایی هستند که نقش حیاتی و اساسی ندارند و امکان تغییر بیشتری دارند و در صورت تغییر یا حذف آنان تغییر عمده ای در جامعه به وجود نمی آید مانند آداب ازدواج ، مراسم به خاک سپاری مردگان ، لهجه ها و آداب محلی ، بازی های گروهی ، مراسم جشن تولد و ...

۳۳- چند نماد که در چند دهه ی اخیر در جامعه ی ایران بوجود آمده است را بنویسید.

نمادهای گفتاری و نوشتاری مانند گیر داده ، کیلیک کرده ، سه شده ، تابلو شده ، قز میت ، پاچه خواری ، اشاره ی انگشت شصت، لایک،

خلاصه درس ۵:

جهان های اجتماعی یکسان نیستند. تنوع دارند. چون آگاهی ها و کنش ها متفاوت اند. جهان اجتماعی جمع جامعه و فرهنگ است. چون اراده و میزان آگاهی انسانها متفاوت است جهان های اجتماعی نیز متفاوت هستند. انسان ها در برابر فرهنگ انتقالی نسل قبل منفعل نیستند بلکه فعال اند. با اراده در آن تغییر ایجاد می کنند.

عقاید و ارزش های جهان اجتماعی (لایه های عمیق فرهنگ) و هنجارها و مقررات اجتماعی و نمادها (لایه های سطحی فرهنگ) در طول زمان تغییر می کنند. وقتی جامعه بت پرست جاهلی عربستان به جامعه اسلامی پیامبر تبدیل می شود جامعه عربستان دچار تغییرات بنیادین و عمیق شده است. وقتی مدها و نمادها در جامعه ما تغییر می کنند دچار تغییرات سطحی شده است.

همه جوامع سرنوشت یکسانی ندارند. تاریخ یکسانی ندارند. شبیه هم حرکت نمی کنند. البته جهان های اجتماعی برهم اثر می گذارند و ارتباط دارند ولی در طول هم نیستند یعنی همه به یک روش و راه ثابت حرکت نمی کنند. برای حرکت و روند تغییرات جوامع دو الگو توسط جامعه شناسان مطرح شده است: ۱- الگوی حرکت و پیشرفت تک خطی (جهان های در طول هم): یعنی همه جهان های اجتماعی شبیه یکدیگرند و مسیر یکسانی را طی خواهند کرد. عقب مانده ها باید الگوی پیشرفته ها را در پیش بگیرند. همه جوامع در طول تاریخ شبیه هم حرکت و تغییر می کنند فقط برخی جوامع جلوترند و برخی عقب تر هستند. ۲- الگوی جهان های در عرض هم: یعنی جهان های اجتماعی متنوع اند و هر جهان اجتماعی ارزش ها و فرهنگ متناسب با خود را دارند و مسیرهای متفاوتی را طی می کنند. جوامع از روش و نوع حرکت یکسانی پیروی نمی کنند. مثلا جوامع چین و هند و ایران و مصر از یکدیگر پیروی و روش یکسانی نداشته اند. در دیدگاه جهان های در عرض هم، جهان اجتماعی با دیگر جهان ها ارتباط فعال دارد و از تجارب آنها استفاده می کند بدون اینکه هویت خود را از دست بدهد. تجارب دیگران را بومی سازی می کند. (متناسب با شرایط خود تغییر میدهد).

سوالات درس ۵

۱- چرا جهان های اجتماعی انسان ها یکسان نیستند و متنوع اند؟ پاسخ: چون آگاهی ، نیازها و اراده انسان

ها متفاوت است ، ارزش ها ، عقاید و فرهنگ های متفاوت به وجود می آید و چون فرهنگ ها متفاوت

هستند جهان های اجتماعی خواهند بود.

۲- جهان اجتماعی مثال بزنید که مبتنی بر تبعیض نژادی باشد؟ پاسخ: در گذشته در کشور آفریقای جنوبی

جهان اجتماعی برقرار بود که به آپارتاید می گفتند و در آن بین ساهان و سفیدپوستان بسیار تبعیض